Regionshuset
Viborg

Regionssekretariatet

Skottenborg 26
Postboks 21
DK-8800 Viborg
Tel. +45 7841 0000
kontakt@rm.dk
www.rm.dk

Afrapportering

Dato 23-08-2021

Leon Hiitola Iversen

leon.iversen@stab.rm.dk

1-00-7-20

Udvalg vedrørende klima og bæredygtighed (2020-2021)

1. Indledning

Regionsrådet nedsatte i december 2019 et særligt udvalg vedrørende klima og bæredygtighed til at arbejde i løbet af 2020. På grund af forsinkelser i arbejdet relateret til Covid-19 blev funktionsperioden efterfølgende forlænget frem til afslutningen af 2021.

Udvalget har haft til opgave at følge og drøfte arbejdet med bæredygtig omstilling af regionens interne drift, herunder implementeringen af bæredygtighedsstrategien.

Udvalget har bestået af:

- Susanne Buch (F) (formand)
- Jørgen Nørby (V) (næstformand)
- Morten Flæng (A)
- Claus Kjeldsen (A)
- Torben Nørregaard (V)
- Ib Bjerregaard (V)
- Rasmus Foged (Å)

Udvalget har i funktionsperioden afholdt syv møder, herunder et fællesmøde med udvalgene for regional udvikling og for hospitaler, hvor implementering af regionens bæredygtighedsstrategi blev drøftet.

2. Temaer i udvalgets arbejde

Udmøntningen af Region Midtjyllands strategi for bæredygtighed har indtil videre haft særligt fokus på cirkulær økonomi, idet dette område rummer potentialet for de umiddelbart største CO_2-reduktioner for organisationen.

Bæredygtighedsstrategien opstiller følgende definition af cirkulær økonomi: "*Cirkulær økonomi betyder, at produkter designes, så de kan repareres, eller så de kan bruges som en ressource til nye produkter efter brug. At være en cirkulær region vil sige, at regionen på alle hospitaler, institutioner etc. sørger for, at de ting vi køber, bruger og smider væk er produceret, så produkterne eller materialet kan bruges igen.*"[1]

Udvalgets arbejde med cirkulær økonomi har taget afsæt i tre faser, som til sammen udgør en "livscyklus" for produkter og udstyr, mens det er i regionens varetagelse:

- Anskaffelse, herunder fokus på bæredygtige indkøb
- Anvendelse, herunder fokus på reduktion af forbrug, minimeret spild, mere genbrug, kapacitetsudnyttelse og levetidsforlængelse
- Afsætning, herunder fokus på adfærdsændringer, øget affaldssortering og genanvendelse

De tre faser med tilhørende anbefalinger vil blive gennemgået i det følgende. Desuden kommer udvalget også med anbefalinger til, hvordan der kan arbejdes med organisering og data i relation til de tre faser. Endelig gives anbefalinger til regionens arbejde med solceller og el-ladestandere.

3. Anbefalinger

For at komme i mål med bæredygtighedsstrategien kræver det, at mange arbejdsgange ændres. Dette kan medføre behov for omprioritering af ressourcer. Bæredygtighed forudsætter også, at brugen af ressourcer gennemtænkes. Anvendelse og afsætning af produkter bør indtænkes allerede i anskaffelsesfasen. Det kan ske gennem bl.a. behovsafklaring og analyser, som er nødvendig for at imødese medarbejdernes adfærd i relation til varen eller tjenesteydelsen og dermed forudse for eksempel klimabelastningen. Det er også væsentligt i forbindelse med anskaffelsesfasen, at regionen stiller krav til producenternes brug af materialer, service, mulighed for partnerskaber med mere. Alt sammen kræver dette en stærk koordinering og en styrket indsats i udbudsprocessen, herunder øget samarbejde med andre regioner og internationalt for at øge gennemslagskraften over for markedet.

3.1. Anskaffelse: Bæredygtige indkøb

Indsatser på tværs af organisationen er en forudsætning for, at regionens indkøbsmønstre kan udvikle sig i en mere bæredygtig retning.

Kvaliteten på produkter er naturligvis af helt central betydning, når det kommer til indkøb til sundhedssektoren. Men udvalget noterer sig dog også, at hvis bæredygtighedsstrategiens målsætninger om cirkulær økonomi skal indfris, så kræver det at bæredygtigheden overvejes i *alle* indkøb – også de kliniske produkter, der anvendes i sundhedsdriften. Dette betyder særligt

[1] Læs mere om cirkulær økonomi i Strategi for bæredygtighed 2030, side 16-20.

i opbygningsfasen en ikke ubetydelig ekstra indsats i forbindelse med udvikling af relevante strategier og krav i de respektive produktkategorier.

Når de høje kvalitetsstandarder, hensyn til prisen og ønsker til bæredygtighed skal kombineres, så kræver det en kombination af dialog, samarbejde og krav til de virksomheder, som skal levere.

Udvalget anbefaler:

- *at Region Midtjylland fortsætter sin videns- og metodeopbygning i relation til bæredygtige indkøb, eksempelvis i forhold til at undersøge mulighederne for omlægning af forbrug fra engangs- til flergangsprodukter indenfor produktkategorier.*
- *at Region Midtjylland styrker de velfungerende nationale og internationale samarbejder om bæredygtige indkøb (eksempelvis den regionale koordinering i forhold til Amgros og SKI).*
- *at Region Midtjylland i forbindelse med alle indkøb overvejer, hvilke mindstekrav eller konkurrenceparametre, som kan være med til at skubbe markedet i en mere bæredygtig retning.*
- *at Region Midtjylland overvejer et kompetence- og ressourceudviklingsprojekt, der kan klæde hele indkøbsorganisationen på til de nye opgaver, som implementeringen af bæredygtighedsstrategien indebærer.*
- *at Region Midtjylland, når dette vurderes at kunne virke positivt i forhold til markedet, kræver dokumentation for produkternes CO_2-aftryk.*

3.2. Anvendelse: Reduktion af forbrug, minimeret spild, mere genbrug, kapacitetsudnyttelse og levetidsforlængelse

Ud fra en bæredygtighedsbetragtning, så er den største forbedring man kan præstere i relation til indkøb, at man undgår at forbruge. Udvalget finder det derfor afgørende, at regionsrådet fortsætter sit fokus på at nedsætte forbruget, minimere spild og på forskellig vis forbedre udnyttelsen af de indkøb, man foretager.

Udvalget ønsker at benytte afrapporteringen her til at videreformidle nogle af de gode eksempler på indsatser i forhold til forbruget, som det har arbejdet med i sin funktionsperiode.

I Region Midtjylland er det ikke de enkelte hospitaler, som ejer medicoteknisk udstyr af en værdi over 50.000 kr. Udstyret ejes derimod i fælleskab. Udvalget noterer sig, at den centrale koordinering af anvendelsen af det medicotekniske udstyr bidrager til at optimere bruge af Region Midtjyllands samlede udstyrspakke. En gevinst i forhold til indkøbene er også, at det er muligt at gennemføre større udbud. Den optimerede anvendelse af det medicotekniske udstyr er desuden et eksempel på et område, hvor økonomisk effektivisering og bæredygtighed ofte, om end ikke altid, går hånd i hånd.

Region Midtjylland har en mindre "Pulje til udvikling af bæredygtige hospitaler", som løbende støtter lokale bæredygtighedsinitiativer. Puljen kan søges af afdelinger, som kan søge om et beløb på op til 100.000 kr. Pengene giver mulighed for eksempelvis frikøb af en eller flere medarbejdere.

Et konkret eksempel på et projekt er arbejdet med bæredygtige fødsler i Hospitalsenhed Midt, hvor medarbejderne har arbejdet på en lang række felter for at udvikle fødegangen i en mere bæredygtig retning. Det har blandt andet ledt til, at afdelingen markant har reduceret sit plastforbrug.

Et andet eksempel på et projekt, som har modtaget støtte, er et udviklingsprojekt fra Aarhus Universitetshospital, hvor medicinspild reduceres gennem en fælles app, som beskriver tilgængelig medicin, så det kan blive brugt inden at det bliver for gammelt. Det er vurderingen, at denne app-løsning har et meget stort potentiale i forhold til reducere medicinspild – også som en løsning, der kan bruges andre steder.

I relation til medicinområdet har udvalget også drøftet bæredygtighedsgevinsterne ved indsatser som *"Min medicin med"* og ved arbejdet med *ensartede medicinkoncepter* på tværs af enhederne i region Midtjylland. Udvalget noterer sig det positive i, at initiativerne både kliniske, økonomiske og bæredygtighedsmæssige potentialer.

I forbindelse med flere af de nævnte eksempler har udvalget drøftet det vigtige samspil, der er mellem lokale ildsjæle og centrale initiativer. På den ene side er medarbejdernes motivation en enorm drivkraft, når Region Midtjyllands ambitiøse bæredygtighedsmålsætninger skal realiseres. Ligeledes er medarbejderne uundværlige i ideudviklingen og i forhold til at udpege regler og strukturer, der står i vejen for bæredygtige handlinger i dagligdagen. Men den enkelte medarbejder har på den anden side ikke tilstrækkeligt med ressourcer, viden eller overblik til at drive indsatserne alene. Derfor er central opbakning, koordination og implementering også af afgørende betydning.

Udvalget anbefaler:

- *at Region Midtjylland fortsætter med at mikrofinansiere lokale bæredygtighedsinitiativer. Det forudsættes at 'puljeprojekterne' løbende evalueres i forhold til både kvalitative resultater (så som læring og praksisændring) men også på effekt op mod bæredygtighedsstrategien målsætninger. Der bør desuden prioriteres ressourcer til implementering og skalering af projekter, der viser sig at have den ønskede effekt.*
- *at der centralt i organisationen prioriteres fornødne resurser til*
  - koordinering og prioritering af omstillingsarbejdet,
  - at styrke arbejdet med bæredygtig anvendelse af produkter og apparatur samt
  - at gøre regionens varesortiment mere bæredygtigt.
- *at konstaterede gode løsninger (eksempelvis min medicin med) spredes og implementeres bredt i organisationen.*

3.3. Afsætning: Adfærdsændringer, øget affaldssortering og genanvendelse

Region Midtjyllands strategi for bæredygtighed har opsat som målsætning, at 70 % af regionens affald skal genanvendes i 2030. Genanvendelsesandelen er i dag 21 %, så behovet for at højne denne andel er markant til stede. Region Midtjyllands nye affaldsplan og implementeringen af ny lovgivning angående affaldshåndtering skal hjælpe på dette.

Udvalget har beskæftiget sig med, hvordan sortering af affald skal optimeres og implementeres på tværs af regionen, så det gøres ensartet samtidig med, at der tages hensyn

til eksempelvis hygiejne og arbejdsmiljø. Udvalget imødeser derfor den kommende affaldsplan, som skal sikre tværgående implementering af affaldssortering i organisationen.

Udvalget har drøftet mulighederne for at arbejde med incitamentsstrukturen bag affaldsområdet for herigennem at påvirke adfærden, særligt måske i relation til målsætningen om at reducere mængden af affald. Her kan der både tænkes i incitamenter internt i Region Midtjylland og på nationalt plan.

Udvalget anbefaler:

- *at der investeres fornødne ressourcer til at affaldsplanen kan færdiggøres og implementeres.*
- *at Region Midtjylland i sit interne setup overvejer mulighederne for at give incitamenter til at reducere i affaldet, eksempelvis ved lade affaldshåndteringen foregår indtægtsdækket, samt at regionen i sin dialog med det nationale niveau opfordrer til at overveje at hæve afgifterne på afhændelse af affald med krydsfinansiering af gevinsterne over til nye bæredygtighedsløsninger.*

3.4. Organisering og data

Implementeringen af bæredygtighedsstrategien i Region Midtjylland kræver organisering, ledelse, medarbejderkompetencer, incitamenter, data, måling, økonomi og vigtigst: Engagement fra medarbejderne. Omstillingen kræver at alle bidrager, fordi den vil influere på mange arbejdsgange på tværs af Region Midtjylland. Opgaveløsning og personalesammensætning vil ændre sig som en konsekvens af implementering af mere bæredygtige produkter, som kan medføre ændrede arbejdsgange.

Til at understøtte kvalificerede beslutninger skal der arbejdes med opbygning af data, der kan danne grundlag for disse. Dette med henblik på at kunne træffe de rette strategiske beslutninger på tværs af såvel de 4 spor i bæredygtighedsstrategien, men også på tværs af de tre faser omtalt nedenfor. Når der foreligger et ensartet datagrundlag på tværs af spor og faser vil det blive muligt at vurdere, hvor og hvordan der opnås mest bæredygtighed inden for den økonomiske ramme i Region Midtjylland. Herved understøttes politiske beslutninger i forhold til at nå de opstillede mål i bæredygtighedsstrategien.

Udvalget anbefaler:

- *at Region Midtjylland skal strukturere sine arbejdsgange og sit arbejde med data, herunder i nationale og internationale samarbejder, således at der tilvejebringes et kvalificeret grundlag for prioriteringer og strategiske beslutninger i forhold til den bæredygtige omstilling.*

3.5. Solceller og elladestandere på regionens matrikler

I tillæg til de nævnte emner relateret til cirkulær økonomi, har udvalget af flere omgange drøftet regionens arbejde og ansvar i forhold til solceller og elladestandere på regionens matrikler.

Udvalget konkluderer, at der er tale om et område, hvor der mangler væsentlige afklaringer angående regler og lovgivningen inden at regionsrådet har en reel mulighed for at forholde sig

politisk til handlemulighederne. Det vurderes pt., at lovgivningen giver nogle uhensigtsmæssige benspænd for politisk handling.

På den anden side har udvalget drøftet, at en større opgradering af ladekapaciteten også vil give behov for anlægsinvesteringer. Regionsrådet kan godt starte på drøftelserne angående planlægning, disponering og investeringer, også selvom de forventede justeringer af lovgivningen endnu ikke er helt på plads.

Udvalget har desuden drøftet muligheden for, at Region Midtjylland indgår i et projekt med elektrofuels for at bidrage til at skabe et marked for teknologien.

Udvalget anbefaler,

- *at Region Midtjylland følger de lovgivningsmæssige rammer tæt i forhold til muligheder for at opgradere ladekapaciteten og opsætte solceller i forbindelse med regionens bygninger.*
- *at Region Midtjylland undersøger muligheder for at indgå i et projekt med elektrofuels.*

4. Afsluttende bemærkninger

Da regionsrådet i starten af 2021 vedtog en ny og ambitiøs bæredygtighedsstrategi for organisationen, så skete det ud fra en fælles forståelse af nødvendighed, fordi Region Midtjylland er en stor offentlig virksomhed, som har et ansvar for, at vores måde at skabe sundhed på ikke forringer muligheden for at leve et sundt liv i fremtiden.

Regionsrådets klare forventning er, at missionen om at integrere bæredygtighed i kernen af Region Midtjyllands investeringer, serviceydelser og drift finder klangbund i blandt både borgere og ansatte.

Når afsættet for regionsrådets beslutning er som beskrevet, så er det også udvalgets klare forståelse, at organisationen skal bevæge sig derhen, hvor bæredygtighed optages som en naturlig del af overvejelserne i alle fremtidige indkøb, i alle anlæg, i alle beslutninger om organisering af aktiviteten og så videre. Omstillingen til en bæredygtig region kræver, at vi på flere områder gentænker den måde vi som region leverer vores ydelser uden at ændre selve ydelsen.

Ambitionen må være, at der på sigt ikke arbejdes med "ekstraordinære penge" i budgetterne til at skabe bæredygtighed, fordi de dedikerede medarbejderressourcer til arbejde med bæredygtighed er gjort permanente og fordi hele resten af regionens budget principielt set også er i spil i forhold til denne opgave.

Samtidig anerkender udvalget dog også, at der er brug for initialinvesteringer til at sørge for, at omstillingen af organisationen kommer op i gear i form af eksempelvis anlægsudgifter til affaldshåndtering, tværgående koordinering og undervisning af indkøbere mv.

Regionsrådet bør arbejde med at driftsbevillinger til implementering af bæredygtighedsstrategien indarbejdes i de flerårige budgetter.